

PROGRAM GELİŞTİRMEDE PROJE TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMI

Canay DEMİRHAN* ve Özcan DEMİREL**

ÖZET

Bu araştırmada, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı tanıtılmıştır. Yaklaşım, eğitim programının öğelerinden hedefler, eğitim durumları ve sınav durumları açısından literatür taraması yoluyla incelenmiştir. Ayrıca yaklaşıma göre öğrenen ve öğretmen özellikleri konularına da yer verilmiştir.

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile ilgili araştırmayı desteklemek ve yaklaşımın örnek bir uygulamasını göstermek amacıyla, bir özel okulda İlköğretim 3. sınıflardan biri deney biri de kontrol grubu olmak üzere seçilen iki şubede uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir. İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersine ait bir ünite de gerçekleştirilen çalışmada, deney grubunda Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre ders işlenirken kontrol grubunda geleneksel öğretim devam ettirilmiştir. Söz konusu uygulama, öğrenci ve öğretmen görüşleri ile gözlem çalışmalarına dayalıdır: Uygulamanın yapıldığı ünitelerden önce ve sonra, her iki grubun öğrencilerinden dersin işleniş ile ilgili görüşleri alınmıştır. Uygulama süreci içerisinde de öğrenci ve öğretmenlerle görüşmeler yapılmış ve öğrenci davranışları gözlenmiştir. Uygulamadan elde edilen veriler betimsel yöntem kullanılarak analiz edilmiş, bulgular uygulama gruplarıyla sınırlı tutulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı, program geliştirme, hedefler, eğitim durumları, sınav durumları

PROJECT BASED LEARNING in CURRICULUM DEVELOPMENT

ABSTRACT

In this research, Project Based Learning is presented. This approach is studied through literature searching in terms of its objectives, learning and testing situations. Moreover, subjects, such as the characteristics of learners and teachers are explored.

In this study, qualitative research method was used. In order to support the

* Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Ankara

** Prof.Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı Başkanı, Ankara

research on this approach and to show a pilot practice of the approach, a practice was concluded in two of the selected sections from the 3rd grade in a private school. One of the sections was the experimental group, whereas the other is the control group. A unit from the 3rd grade of the primary school course called Life Studies was used, in the experimental group courses are done according to Project Based Learning approach while traditional instruction method was carried out in the control group. The opinions of students and teachers, and observation studies were mentioned in the relevant practice. The opinions of the students from each group about the process of the course were asked both before and after the unit was conducted. Furthermore, interviews were conducted with the students and the teachers, and the behaviors of the students were observed during the practice process. The data were analyzed by using the descriptive method, and findings were limited for the practice group.

KEYWORDS: Project Based Learning, curriculum development, objectives, learning situations, testing situations

1. GİRİŞ

Günümüzde bireylerin düşünme ve araştırma becerilerine sahip olup bunları kullanabilmelerine önem verilmektedir. Eğitim süreci boyunca bireyin öncelikle ihtiyacı olan bilgiyi saptamasını, ardından bu bilgiyi nereden bulup nasıl kullanacağını öğrenmesinin önemi üzerinde durulmaktadır.

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı hem birçok yaklaşımı içinde bulundurur hem de disiplinlerarası bir yapıya sahiptir. Bu yaklaşımın genel felsefesi, öğrenenlerin gerçek yaşam ile bağlantı kurmalarını sağlamakta ve böylece öğrenen, gerçek yaşamdaki problemlere ya da durumlara yönelik etkinlikler gerçekleştirerek ürünler ortaya çıkarabilmektedir.

Bu araştırmada, örnek uygulama Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın, uygulanmakta olan İlköğretim 1-3. sınıflar Hayat Bilgisi programında, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nın felsefesinden yola çıkarak gerçekleştirilebilecek olan geliştirme- yenileme çalışmalarına ve alanda yapılacak olan diğer araştırmalara yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Proje Tabanlı Öğrenme

Proje, öğrenmeye değer bir konunun derinlemesine bir araştırmasıdır. Araştırmada genellikle sınıf içerisinde öğrenciler tarafından oluşturulan küçük bir grup, bazen tüm sınıf tarafından veya bazen de bireysel olarak sorumluluk alınır. *Bir projenin anahtar özelliği*, araştırma çabasının öğrenciler ya da öğretmenin çalışmasıyla veya öğretmen ve öğrencilerin birlikte çalışmasıyla ortaya konulan bir konu hakkındaki sorulara cevap bulunması üzerine odaklanmasıdır. *Bir projenin amacı*, öğretmen tarafından ortaya konulan soruların doğru olarak cevaplandırılmasından çok, konu hakkında daha çok şey öğrenmektir. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nın savunucuları, proje

çalışmasının tüm programı oluşturmasını önermezler. Proje çalışması örneğin matematik gibi ayrı bir konu değildir. Proje çalışması, matematik kavram ve becerilerinin uygulanması için şartları sağlamakta program içerisindeki diğer çalışmalarla bütünsel olarak işlemektedir(Katz ve Chard, 1989).

Proje yöntemi ilk olarak 1900'lerde tarım ve ev ekonomisi kurslarında hızlı bir şekilde yayılmıştır. Proje yöntemi, eğitimde ilerlemecilik akımını benimseyen John Dewey'den sonra en ünlü kişi olan Kilpatrick'i, ulusal ve uluslararası alanda bir itibara kavuşturmuştur. Kilpatrick hiçbir zaman yeni bir terim ya da yöntem oluşturduğunu iddia etmemiş, proje yönteminin tüm programda, her bir konu alanı içinde öğretim için kullanılabileceğini belirtmiştir(Lucio, 1963).

Proje Tabanlı Öğrenmede;

- disiplinler arası çalışma gerekir,
- öğrenciler
 - yapacakları çalışmalar için kendileri karar verirler,
 - önceden belirlenmiş gerçek yaşama dayalı problemler üzerinde; bireysel olarak ve grup içinde sorumluluk alarak; işbirliğine dayalı olarak ve kendi ilgi ve yetenekleri çerçevesinde çalışabilirler,
 - araştırmaya dayalı olarak bilgi toplar ve ulaşılan bilgiyi organize ederler,
 - sürekli olarak gözlemlenip değerlendirilirler,
 - yaptıkları çalışmaları düzenli olarak sunar ve sergilerler.
- öğretmenin çalışmaları kolaylaştırıcı, öğrencileri yönlendirici rolü vardır.
- çalışmalar gerçekçi ürünlerle veya sunumlarla sonuçlanır, bu nedenle

Proje Tabanlı Öğrenme bir çok farklı yaklaşımı kendi bünyesinde birleştirebilmektedir (Demirhan, 2002).

Proje Tabanlı Öğrenme, gerçeğe uygun yapılar içine öğrencileri yerleştirir ve problem çözme ortamları oluşturur. Bunun sonucunda projeler, sınıftaki ve gerçek yaşamdaki deneyimler arasında köprü kurmaya hizmet edebilirler. Proje tabanlı eğitim, geniş bir zaman dilimi üzerinde öğrencinin etkin uğraşısını gerektirir. Proje Tabanlı Öğrenme aynı zamanda, disiplinler arasındaki bağlantıları destekler. Yaklaşımın konu alanlarına bakışı geniştir. Projeler, farklı öğrenenler ve öğrenme durumları için uyarlanabilirler(Blumenfeld ve diğerleri, 1991).

Proje Tabanlı Öğrenme'de;

- öğrenciler yapacakları çalışmalara karar verirler.
- bir problem durumu üzerinde çalışılır.
- öğrenciler bir çözüme ulaşmak için süreci tasarlarlar.
- bilgiye ulaşma ve bilgiyi yönetme öğrencilerin sorumluluğundadır.
- sürekli değerlendirme vardır.

- öğrenciler düzenli olarak yaptıklarını yansıtırlar.
- son ürün nitelik için üretilir ve değerlendirilir.
- sınıf, hataları ve değişikliği hoş gören bir ortama sahiptir(Buck Institute for Education, What Is Project Based Learning(PBL)?).

Ayrıca Proje Tabanlı Öğrenme:

- Planlama, planı uygulama, denetleme, farklı araştırmaları değerlendirme, problem çözme, tasarımlama, karar verme, performans deneyimleri kazanma ve belli değer yargıları oluşturma konularıyla bir takım stratejiler ve beceriler geliştirilmesini sağlar.
- Projede atılan ilk adımı geliştirmede, projede istikrarlı olmada ve özerklik kazanmada öğrencilere yardım eder.
- Öğrencilerin kendilerini denetleme ve kendilerini değerlendirme becerilerini geliştirme konusunda teşvik edicidir.
- Sınıf dışı yaşamla ilişki kurma, gerçek dünya endişelerini ifade etme ve gerçek dünya ile ilgili becerilerini geliştirme yoluyla öğrencilerin ilgili ve yararlı öğrenmeler oluşturmalarına yardım eder(Goldman, 2000).

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nın içerdiği öğeler ise şunlardır: (Buck Institute for Education, PBL Overview, What is Project Based Learning?; Four Reasons to Try)

1. İçerik
2. Süreç
3. Etkinlikler
4. Sonuçlar.

Thomas (2000) tarafından Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile ilgili bir takım ölçütler seti sunulmuştur. Bu ölçütler, Proje Tabanlı Öğrenme tanımını oluşturmaz; ancak bir projenin nelere sahip olması gerektiği sorusu için cevap oluşturur. Bu beş ölçüt şunlardır:

1. Projelerin merkezde yer alması
2. Öğrencilerin sorulara yön vermesi
3. Öğrencilerin araştırmaları ve bilgiyi yapılandırması
4. Öğrencilerin özerk olması
5. Yapılan çalışmaların ve elde edilen ürünlerin gerçek yaşama dayalı olması

1.2. Proje Tabanlı Öğrenme'nin Yararları

Proje Tabanlı Öğrenme sınıf dışındaki hayatla bağlantı kurarak, öğrencilerin faydalı öğrenme gerçekleştirmelerine yardım eder. Sunumlar gerçek dünyayı ilgilendirir ve gerçek yaşam becerilerini geliştirir(Goldman, 2000).

Ayrıca Proje Tabanlı Öğrenme;

1. Öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirir ve zenginleştirir.
2. Bilimsel çalışma alışkanlığı kazandırır.
3. Yaratıcılığı özendirir.
4. Yaşam boyu öğrenmeyi sağlar.
5. Grupla çalışma ve işbirliğine dayalı öğrenme etkinliklerine katılımı sağlar.
6. Seçme, planlama, inceleme ve yürütme gücü kazandırır.
7. Öğrencilerin bilgilerini yansıtma ve katılımları için çoklu yollar önerir.
8. Zekanın farklı boyutlarının kullanımına izin verir (bedensel, uzamsal, mantık, dil vb.).
9. Öğrenci performansı hakkında aileye, öğretmene ve okul yönetimine anlamlı bilgi verir.
10. Öğrencilerin oluşturdukları ürünleri ve performansları gerçek yaşamla birleştirir.
11. Problem çözme becerilerini ve probleme dayalı öğrenme becerilerini geliştirir.
12. Öğrencilerin değişik konularda proje yoluyla kazandığı bilgi ve becerilerini uygulama fırsatı verir.
13. Öğrencilere çeşitli beceriler kazandırır. Bunlar:
 - a. Yaşamsal Beceriler: Toplantı yönetme, bütçe hazırlama, plan yapma vb.
 - b. Teknolojiyi Kullanma Becerileri: Bilgisayar kullanma, televizyon, radyo, video vb. araçları kullanma
 - c. Bilişsel Süreç Becerileri: Karar verme, eleştirel düşünme, problem çözme
 - d. Özdenetim Becerileri: Hedefler oluşturma, işlemleri organize etme, zaman yönetimi
 - e. Tutumlar: Öğrenmeye karşı olumlu ilgi, öğrenmeye merak duyma
 - f. Eğilimler: Özdenetim, başarı duygusu
 - g. İnançlar: Özyeterlik inancı ve kendine güvenme(Buck Institute of Education, PBL Overview).

1.3. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Dezavantaj Olabilecek Boyutları

Proje Tabanlı Öğrenme'de sınıf ortamı, öğrencilerin öğrenmelerini veya proje yapımındaki hedef davranışları benimseyip benimsemeyeceklerini etkileyecektir. Öğrenciler çalışılan problemle ilgili olsalar ve projeyi gerçekleştirmek için kendilerinin yeterli olduğunu algılasalar bile, anlamalarını destekleyen konu ile uğraşmayabilirler. İş, öğrenmeden daha çok tercih edilebilir.

Öğrenciler doğal olarak, belirsiz ve riskli olan projelerde değerlendirme konusunda endişe duyabilirler ve nelerin kabul edilebilir ürün olduğu konusunda belirsizlik yaşayabilirler.

Ayrıca Proje Tabanlı Öğrenme, öğretmenin iş yükünü artırabilir. Süreç

içerisinde öğrenme için ayrılan süre artabilir. Araştırma sınırları iyi çizilmezse, konuda aşırı bir sapma ve dağılma gözlenebilir. Ekonomik açıdan daha fazla harcama yapmak gerekebilir.

Birçok öğretmen, öğrencilerin öğretmen tarafından söylenenleri yaparak kesin bir görev amacına ulaştıklarında öğrendiklerine inanırlar. Örneğin bir alıştırma kitabındaki bazı problemlerin öğrenci tarafından çözülmesini istemek gibi. Bu basit inanç, öğrencilerin biliş bilgisinin ve kendi kendini düzenleme becerisinin gelişimini yok sayar.

Öğretmenler öğrencilere sorumluluk vermekten çekinebilirler; çünkü öğrenciler buna hazır hale getirilmemiştir. Larsson, bazı öğretmenlerin öğrencilere öğrenmeleri için daha fazla özgürlük tanıdıklarını gözlemlemiştir; fakat öğretmenler, öğrencilerin bu özgürlüğü kullanabileceklerine inanmazlar. Diğer yandan, bazı öğrenciler de sadece öğretmenin kararları vermesi gerektiğine inanırlar, tüm sorumluluğu öğretmene vermiş gözükürler.

Birçok öğrenme etkinliğinde de öğretmenler ya da aileler yönetimi ele almaları gerektiğini hissederler; çünkü öğrencilerin bunları yerine getiremeyeceklerini gözlemlerler.

Öğretim materyallerinin eksikliği ve sınav baskısı diğer engelleri oluşturur. Bu nedenle öğretmenler, daha fazla zaman ve enerji harcayarak kendi kendilerini geliştirmek zorunda kalırlar. Sınav, yaklaşımın gereklerini engelleyebilir.

Ailenin beklentileri de bir engel oluşturabilir. Birçok aile çocuklarının nasıl öğrendiklerini öğrenmekten çok onlardan iyi notlar, öğretmenden ise kesin roller beklerler. Aynı zamanda aileler çocuklarına çok fazla yardım ederek ya da yanlış yolda yardım ederek okulun öğrenme yeterliliğini geliştirme girişimini engelleyebilirler (Blumenfeld ve diğerleri, 1991; Bilin, 1996; Stern ve Huber, 1997).

2. AMAÇ

Bu araştırmada, literatür taraması yoluyla program geliştirmede Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı incelenerek eğitim programının öğelerinden hedeflerin, eğitim durumlarının, sınav durumlarının bu yaklaşıma göre nasıl düzenlendiğini belirlemek amaçlanmıştır. Ayrıca yaklaşıma göre teknolojinin kullanımı ve öğretmen - öğrenen özellikleri konuları da detaylı olarak ele alınmıştır.

Araştırmayı desteklemek ve yaklaşımla ilgili örnek uygulamayı göstermek amacıyla, bir özel okulda İlköğretim 3. sınıflardan bir deney bir de kontrol grubu olmak üzere iki şube seçilerek uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir.

3. YÖNTEM

Program geliştirmede Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nı inceleyen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada temel olarak Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nın tanıtılması, yaklaşımın program geliştirmenin öğelerinden hedefler, eğitim durumları ve sınav durumları açısından incelenmesi, yaklaşımda teknoloji kullanımının yanı sıra yaklaşımın gerektirdiği öğrenen ve öğretmen özelliklerinin açıklanması amaçlanmıştır. Belirtilen konuları açıklamak ve incelemek amacıyla literatür taraması gerçekleştirilmiştir.

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile ilgili araştırmayı desteklemek ve yaklaşımın örnek bir uygulamasını göstermek amacıyla, bir özel okulda İlköğretim 3. sınıflardan biri deney biri de kontrol grubu olmak üzere iki şubede uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre ders işlenirken, kontrol grubunda geleneksel öğretim sürdürülmüştür. Her iki grubun öğrencilerinden uygulamanın yapıldığı üniteden önce ve sonra dersin işlenişi ile ilgili görüşleri alınmıştır. Tamamen nitel olarak gerçekleştirilen çalışmada, süreç içerisinde de öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri alınmış ve gözlemler yapılmıştır.

Uygulamadan elde edilen bulgular çalışma gruplarıyla sınırlı tutulmuştur.

4. ALT PROBLEMLER

Araştırmada řu sorulara cevap aranmıştır:

1. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre eğitim programının öğelerinden olan hedefler nasıl belirlenmektedir?
2. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre eğitim programının öğelerinden olan öğrenme – öğretme süreci (eğitim durumları) nasıl düzenlenmektedir?
3. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre öğrenen özellikleri nelerdir?
4. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre öğretmenin özellikleri nelerdir?
5. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre eğitim programının öğelerinden olan sınav durumları nasıl düzenlenmektedir?
6. Deney grubundaki öğrencilerin ve öğretmenin dersin işlenişi ile ilgili görüşleri nelerdir?
7. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ve öğretmenlerin dersin işlenişi ile ilgili görüşlerinde farklılık var mıdır?
8. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre yapılan uygulamanın, uygulayıcı açısından gözlem sonuçları nelerdir?

5. BULGULARA DAYALI OLARAK ELDE EDİLEN SONUÇLAR

5.1. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda Eğitim Programının Hedeflerine İlişkin Ulaşılan Sonuçlar:

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı temele alınarak oluşturulan çalışmalarda hedeflerin;

- öğrenciyi merkeze alan,
- öğrencinin araştırmalarla işine yarayacak bilgiyi elde etmesini sağlayan,
- bilişsel alanda uygulama, değerlendirme gibi üst basamaklara kadar çıkabilen ve daha çok uygulamaya dönük,
- öğrencilerin gerçek yaşam problemleri ile ilgilenmelerini sağlayan,
- gerçek yaşamda ve karşılaşılan problemlerde gerekli olacak becerileri kazandırmaya ve ürün oluşturmaya dayalı,
- öğrenciler gerçek yaşamda karşılaştıkları problemlere ya da gerçek yaşama benzeyen ortamlarda karşılaşılabilecekleri problemlere çözümler ürettikleri için, onların motive olmalarını, duyuşsal açıdan da özyeterlik, sorumluluk duygusuna sahip olma gibi tatminler kazanmalarını sağlayan yapıda oldukları görülmektedir(Demirhan, 2002).

5.2. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda Eğitim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecine (Eğitim Durumlarına) İlişkin Ulaşılan Sonuçlar:

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda öğrenme – öğretme sürecinde aşağıda belirtilen basamakların izlenmesi gerekir:

1. Hedeflerin belirlenmesi.
2. Yapılacak işin ya da ele alınacak konunun belirlenip, tanımlanması.
3. Takımların oluşturulması.
4. Sonuç raporunun özelliklerinin ve sunuş biçiminin belirlenmesi.
5. Çalışma takviminin oluşturulması.
6. Kontrol noktalarının belirlenmesi.
7. Değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlik düzeylerinin belirlenmesi.
8. Bilgilerin toplanması.
9. Bilgilerin örgütlenip, raporlaştırılması.
10. Projenin sunulması(Moursund, 1999).

5.3. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda Öğrenen Rollerine İlişkin Ulaşılan Sonuçlar:

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda genel olarak öğrenenin rolleri şu şekilde sıralanabilir:

Öğrenen:

- Kendi öğrenmesinden sorumludur.
- İlginç problemler oluşturur, soruları kategorize eder ve proje gruplarının oluşturulmasında katkıda bulunur.
- İşbirliğiyle çalışır ve grup içinde sorumluluk alır.
- Çalışacağı konuyu planlar, kaynakları seçer, rolleri tanımlar, planların dağıtımını sağlar.
- Bilişsel ve yürütücü biliş becerileri kullanımında planlar üretir, tahminler yapar ve test eder, tahminler ışığında kanıtları yorumlar ve çözümleri belirler.
- Sorular için cevapları araştırır, veri toplar, bilgiyi organize eder, kaynak kişilerle görüşür, bulgularını birleştirir ve özetler. Bilgiyi yapılandırır.
- Bir ürün, sunum ya da performans üretir.
- Sununun temel noktalarına karar verilmesini, nasıl bir sunu yapılacağına planlanmasını, sunu için materyaller (video, poster vb.) hazırlanmasını sağlar.
- Kendi çalışmasını belirlenen ölçütlere göre değerlendirir.
- Arkadaşlarına geri bildirim verir.
- Grup üyesi olarak çalışmayı ve çalışmada öğrendiklerini yansıtır(Demirhan, 2002).

5.4. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda Öğretmenin Rollerine İlişkin Ulaşılan Sonuçlar:

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda öğretmenin rolleri şu şekilde sıralanabilir:

Öğretmen:

- Araştırmanın genel konusunu sunar, konuların ve alt konuların tartışılmasında gruplara rehberlik eder.
- Grupların projelerini formüle etmelerine yardım eder, gruplarla toplantı yapar, gerekli materyalleri ve kaynakları bulmalarına yardım eder.
- Araştırma ve çalışma becerilerinin geliştirilmesine yardım eder, temel süreci ve grupları kontrol eder.
- Sunu için ders planlarının tartışılmasını ve sürecin organize edilmesini sağlar.
- Sunuları koordine eder.
- Proje özetlerini ve öğrenilenleri değerlendirir(Demirhan, 2002).

5.5. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda Sınama Durumlarına İlişkin Ulaşılan Sonuçlar:

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'ndaki değerlendirme çalışmaları,

tümel değerlendirme çalışmalarına dayalıdır. Bu yaklaşıma göre değerlendirme çalışmalarında, öğretmenin öğrencileri gözleyip değerlendirmesinin yanı sıra, öğrencinin kendi çalışmalarını, grup arkadaşlarının çalışmalarını, diğer gruplardaki arkadaşlarının çalışmalarını belirlenen ölçütlere göre değerlendirmesi beklenir(Buck Institute for Education, PBL Handbook; Blumenfeld ve diğerleri, 1991; Demirhan, 2002; Moursund, 1999).

Tablo 1:
Öğrenci İçin Grup Çalışmalarını Değerlendirme Formu Örneği

Tarih:

Değerlendirdiğiniz Grubun Adı:

Arkadaşlarınız çalışmalarını değerlendirirken aşağıdaki puanlamayı kullanınız.

- Çalışmanın eksiksiz, çok başarılı olduğunu düşünüyorsanız 3 Puan
 Çalışmanın geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorsanız 2 Puan
 Çalışmanın eksik ve başarısız olduğunu düşünüyorsanız 1 Puan

Arkadaşlarınızı değerlendirirken özellikle hangi davranışları gözlemeniz gerektiği aşağıda belirtilmiştir.

Araştırma

Gözlenecek Davranışlar	PUANLAR			VARSA AÇIKLAMANIZ
	3	2	1	
Konu ile ilgili çeşitli kaynaklardan araştırma yapma				
Yazılı bilgiler dışında konu ile ilgili yeterli resim, fotoğraf, afiş, poster, broşür gibi malzemeler toplama				

Sunum

Gözlenecek Davranışlar	PUANLAR			VARSA AÇIKLAMANIZ
	3	2	1	
Sunumlarında konuları ile ilgili yeterli açıklamalar yapma				
Açık ve anlaşılır sunum yapma				
Dikkat çekici sunum yapma				
Sunumlarında resim, fotoğraf, broşür, afiş, poster, CD, video kaset gibi materyalleri kullanma				

Dergi Çalışması

Gözlenecek Davranışlar	PUANLAR			VARSA AÇIKLAMANIZ
	3	2	1	
Dergi hazırlanması sırasında diğer gruplarla birlikte çalışma				
Dergi çalışması için yeterli katkı sağlama				
Belirlenen kurallara göre dergiyi hazırlama				

Diğer belirtmek istediklerinizi lütfen, açıklayınız.

.....

5.6. Uygulamaya İlişkin Ulaşılan Sonuçlar:

Öğrencilerin çalışmalarında; planlama süreci, bilgi toplama süreci, bilgiyi organize etme, çalışma takvimi oluşturma, yazılı rapor ve sunum hazırlama, ürün ortaya çıkarma ve değerlendirme çalışmaları konularında gözlemler yapılmıştır.

Planlama aşamasına bakıldığında, öğrencilerin genel olarak grup oluşturma ve grup içerisinde görev almaları konusunda herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Öğrenciler konu ile ilgili sorulan genel sorudan yola çıkarak çeşitli cevaplar vermişler, buna bağlı olarak konuyla ilgili merak ettikleri soruları sormuşlardır. Buradan yola çıkarak konu başlıkları belirlenmiş ve içerik öğrenciler tarafından yapılandırılmıştır. Öğrenciler, daha önceki ünitelerde küme çalışmaları yapmalarından dolayı grup içinde işbölümü planını yapmakta zorlanmamışlardır; ancak kimlerin hangi kaynak ve kaynaklardan araştırma yapacağını belirlemede sorun yaşandığı görülmüştür. Hayat Bilgisi dersinde araştırma yaparak bilgileri kendi bulmak isteyen öğrenci sayısı deney grubunda kontrol grubuna göre daha fazla olmuştur. Hem deney hem de kontrol grubunda birbirine yakın sayıda öğrenci, grup arkadaşlarıyla çalışmak istediğini belirtmiştir.

Bilgiyi toplama aşamasında, öğrenciler çeşitli kaynaklardan araştırma yapma konusunda zorlanmamışlardır. Okul kütüphanesinin yanı sıra, evlerindeki ve diğer kütüphanelerdeki kaynaklardan, internetten, konu ile ilgili kişilerden yararlanmışlardır. Konularını destekleyecek materyaller toplayabilmişlerdir. Öğrenciler bilgi toplama sırasında konuları ile ilgili çok sayıda kaynağa ulaştıklarında, kaynaklardan ihtiyaçları olan bilgiyi almada sorun yaşamışlardır. Deney grubu öğretmeniyle yapılan görüşmeler sonucu bu tür bir sorunun, öğretmenin daha önceki çalışmalarda bir çok bilgiyi öğrencilere hazır olarak vermesinden kaynaklandığı belirlenmiştir.

Bilgiyi organize etme aşamasında, öğrenciler topladıkları bilgileri sunum ve rapor için hazırlayabilmişler ve materyallerle desteklemişlerdir. Öğrenciler topladıkları bilgileri düzenlemede, kaynakları araştırma sırasında ihtiyacı olan bilgiyi seçme ve sınırlama konularında yaşadıkları zorlukların devamı olarak sorun yaşamışlardır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde de öğrenciler daha çok proje çalışmalarıyla ve araştırmalar yaparak dersi işlemek istediklerini belirtmişlerdir.

Çalışma takvimi oluşturma aşamasında, öğrenciler çalışmalarına ne zaman başlayıp ne zaman bitirebileceklerini, sunum tarihlerini ve dergi çalışmasını tamamlama tarihini ortak olarak belirleyebilmişlerdir. Öğrenciler, tarihleri kendileri belirledikleri için, çalışmalarını daha fazla sorumluluklarının bilincine vararak gerçekleştirmişlerdir. Belirledikleri tarihlerde çalışmaları hazır

duruma getirmek için ders ve okul dışı saatlerde de çalışmalarını devam ettirmişlerdir. Öğrencilere belirli konularda sorumluluk verildiğinde, öğrencilerin o işi daha iyi bir şekilde ve zamanında tamamlamaya çalıştıkları gözlenmiştir.

Yazılı rapor ve sunum hazırlama aşamasında ise, öğrenciler konularıyla ilgili raporlarını hazırlayabilmişler ve aldıkları bilginin kaynağını göstermişlerdir. Öğrenciler daha önceleri küme sunumları yaptıklarından dolayı sunum aşamasında herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde de öğrenciler elde ettikleri bilgi ve ürünleri diğer arkadaşlarına sunmak istediklerini belirtmişlerdir.

Ürün ortaya çıkarma aşamasında, öğrenciler konularıyla ilgili canlıları korumaya yönelik olarak öneriler geliştirebilmişlerdir. Dergi çalışması ile ilgili dergide bulunması gerekenler, dergi içerisindeki düzen, derginin adı vb. belirlenmiştir. Tüm öğrenciler dergi çalışması için katkı getirmiş ve dergiyi oluşturmaya çalışmıştır. Yine yapılan görüşmelerde öğrenciler Hayat Bilgisi dersinde bu tür ürünler oluşturmak istediklerini ifade etmişlerdir. Deney ve kontrol grubu öğretmenleri ise programın yoğun olduğunu belirterek derslerde ürün ortaya çıkarma yoluna pek yönelmediklerini belirtmişlerdir.

Değerlendirme çalışmaları aşamasında, öğrenciler bireysel ve grup dosyalarını oluşturmuşlar (tümel değerlendirme dosyaları), kendi çalışmaları ve grup arkadaşlarının çalışmaları hakkında değerlendirmelerini gerçekleştirmişlerdir. Her grubun öğrencileri tarafından değerlendirme çalışması gerçekleştirilmiştir; ancak öğrenciler bu tür değerlendirme çalışmalarını daha önce hiç yapmadıklarından sorunlar yaşamışlardır. Bunun dışında öğretmen de öğrencilerini gözleyip, değerlendirmiştir. Öğrenciler görüşmeler sırasında sadece öğretmen değerlendirmesi değil, kendilerini ve arkadaşlarını değerlendirme çalışması yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Deney grubu öğretmeni, öğrencilerin kendilerini değerlendirme çalışması sırasında objektif olamayabileceklerini ifade etmiştir.

6. ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak geliştirilen öneriler aşağıda yer almaktadır:

- Eğitim programlarının oluşturulması, geliştirilmesi ve yenilenmesi çalışmalarında, programa geniş bir bakış açısı kazandırmayı sağlayabilecek olan, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ve yaklaşımın felsefesinden yararlanılmalıdır.
- Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'na göre gerçekleştirecek olan uygulamalarda öğrenci ve öğretmenler için yaklaşımla ilgili yeterli alt yapı sağlanmalıdır.

- Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda öğretmenin süreç içerisinde rehberlik yapması temeldir. Öğretmenlerin "rehber olma" konusunda bilinçli ve yeterli olmaları gerekir. Öğretmenlere "rehber olma"ları konusunda yeterli bilgi verilmesi, bununla ilgili örnek çalışmalar gösterilmesi ya da imkan varsa yaptırılması gerekli görülmektedir. Öğretmenin, öğrencilere ödül-ceza veya düşük düzeyde görevler verme gibi yollarla, olayları dışardan kontrol etme yoluna başvurması gerekir.
- Yapılan çalışmaların amacına ulaşması için, öğretmen ve öğrenciler dışında ailelere de yaklaşımla ilgili temel bilgi verilmelidir.
- Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile kişilere; araştırma becerileri, düşünme becerileri, gerçekçi problemlerle/ durumlarla uğraşma isteği, bir ürün ortaya çıkarmanın sorumluluğunu alma gibi beceri ve özellikler kazandırılmaya ve bireylerde bunların geliştirilmesine çalışılmaktadır. Bu nedenle bireylerde bu beceri ve özelliklerle ilgili en azından alt yapı oluşturulmalı ve bireylerin bu beceri ve duyuşsal özelliklerin önemine inanır duruma gelmeleri sağlanmalıdır.
- Öğretmenin öğrencilerine güvenip sorumluluk vermesinin sağlanması verimli ve etkili çalışmalar için gereklidir.
- Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı konusunda yapılması düşünülen diğer araştırmalarda, yaklaşımın temel öğelerinin deneysel çalışmalarla tek tek incelenmesi sağlanabilir.
- Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı, geleneksel öğretim dışında diğer yaklaşım ya da yaklaşımlarla karşılaştırılabilir, bu konuda deneysel çalışmalar yapılabilir (Demirhan, 2002).

KAYNAKÇA

- Bilen, M. (1996). Plandan Uygulamaya Öğretim. Ankara: Aydan WEB Tesisleri.
- Blumenfeld ve diğerleri. (1991). Motivating Project Based Learning: Sustaining the Doing, Supporting the Learning. Educational Psychologist, 26 (3-4), 369-398.
- Buck Institute for Education. PBL Overview. Maricopa Center for Learning & Instruction.
<<http://www.mcli.dist.maricopa.edu/pbl/into.html>> (2001, October 08).
- Buck Institute for Education. PBL Overview What is Project Based Learning?.
<<http://www.bie.org>> (2001, July 05).
- Buck Institute for Education. PBL Overview, What is Project Based Learning?; Four Reasons to Try. <<http://www.bie.org>> (2001, July 05).
- Demirhan, C. (2002). Program Geliştirmede Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Goldman, L. (2000). Why do Project Based Learning?.
<<http://jordan.palo-alto.ca.us/students/connections/pbl/pblreasons.html>> (2001,

- March 29).
- z, L. G. (1989). The Project Approach. ERIC Clearing House on Elementary and Early Childhood Education Urbana IL.
<http://www.ed.gov/databases/ERIC_Digests/ed368509.html> (2001, July 27).
- io, W. H. (1963). Readings in American Education. Chicago: Foresman and Company.
- ursund, D. (1999). Project Based Learning Using Information Technology. Eugene OR: International Society for Technology in Education.
- n D. and G.L. Huber. (1997). Active Learning for Students and Teachers: Reports from Eight Countries. Paris: OECD.
- mas, J. W. (March 2000). A Review of Research on Project Based Learning. Supported by The Autodesk Foundation, California.
<<http://www.autodesk.com/foundation>> (2001, July 05).